

2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.91р. №1798-ХІІ / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення : 27.10.2020).
3. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.18р. №2597-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text> (дата звернення : 27.10.2020).

Круглова Ольга Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та
процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ

РОЛЬ БАНКІВ У СТВОРЕННІ УМОВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ БОРЖНИКОМ ВЗЯТИХ НА СЕБЕ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Нестабільна складна економічна ситуація, фінансова криза та, відповідно, криза малого і середнього бізнесу, ситуації щодо порушення прав кредиторів-контрагентів стають дедалі поширенішими в нашій країні. Актуальним стає питання захисту прав та законних інтересів кредиторів, боржники яких з різних причин не повертають борги. Отже на сьогодні важливим являється питання щодо визначення меж та способів впливу на майновий стан боржника, передбачений законом, з метою виховання останнього у напрямку адекватної оцінки ризиків, на які він погоджується вступаючи у зобов'язальні правовідносини, дисциплінування його у разі порушення прав та інтересів кредиторів та мінімізації негативних наслідків. У процесі створення таких умов значну роль відіграє банківська система.

Банки, з одного боку, все частіше стають самі тими кредиторами-контрагентами чий боржник-клієнти не виконують своїх зобов'язань.

Якщо боржник є клієнтом банку і має заборгованості перед ним по кредитному договору, то коло заходів впливу на нього також має свою специфіку. Відповідно до вимог Закону України «Про Національний банк України», Закону України «Про банки і банківську діяльність», нормативно-правових актів Національного банку України, документів Базельського комітету з банківського нагляду, з урахуванням загальноприйнятої банківської практики і міжнародного досвіду в цій сфері, у 2015 році були прийняті Методичні рекомендації щодо роботи банків з боржниками - фізичними особами, у яких виникли/можуть виникнути фінансові труднощі

[1]. Виходячи з положень цієї методички, банкам було рекомендоване здійснювати роботу з боржником, у якого виникли/можуть виникнути фінансові труднощі, шляхом вжиття наступних заходів. Їх спрямування - створення прийнятних умов для забезпечення виконання боржником взятих на себе зобов'язань за кредитним договором. До таких заходів відносяться:

- спілкування з боржником;
- оцінка фінансового стану та стану забезпечення кредиту;
- проведення реструктуризації заборгованості;
- робота зі скаргами.

Якщо боржник є клієнтом кількох банків одночасно, то доцільним визнається ініціювання банком перед іншими банками-кредиторами питання про вжиття спільних заходів.

З іншого боку, банки віднесені законом до переліку суб'єктів, що мають сповіщати виконавчу службу (приватного виконавця) про факт звернення до них особи, дані про яку внесені до Єдиного державного реєстру боржників.

Єдиний реєстр боржників був створений у 2016 році (відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 року та Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження від 05.08.2016 року №2432/5) [2] [3].

Даний реєстр розташовується на офіційному сайті Міністерства юстиції України. Внесення в нього даних щодо відповідного боржника створює низку обмежень та ускладнень для останнього.

Створений реєстр боржників, являється засобом правового впливу на боржників для стимулювання їхньої дисципліни під час реалізації зобов'язальних відносин. Це достатньо новий спосіб впливу на боржника встановлений у законі. Він дозволяє виявляти майно боржників.

Отже банк про факт звернення особи за вчиненням певної дії з приводу власного майна – відкриття або закриття рахунку, мають сповіщати і перевіряти наявність її даних у реєстрі боржників. Це дозволяє виявляти майно боржників. Таким чином, банки сприяють задоволенню інтересів інших кредиторів.

Відповідно до ст.62-1 Закону України «Про банки і банківську діяльність», якою закон був доповнений лише у 2018 році, у разі відкриття або закриття рахунку фізичної особи банк зобов'язаний перевірити наявність інформації про внесення такої особи до Єдиного реєстру боржників [4]. Для цього він робить запит до Єдиного реєстру боржників в електронному вигляді та отримує на кожний запит квитанцію-відповідь про наявність/відсутність відповідної інформації в Єдиному реєстрі боржників.

У разі відкриття рахунку на ім'я фізичної особи, внесеної до Єдиного реєстру боржників, у тому числі через відокремлені підрозділи банку, або закриття рахунку такою особою *банк зобов'язаний у день відкриття або*

закриття рахунка повідомити про це зазначений у Єдиному реєстрі боржників орган державної виконавчої служби або приватного виконавця.

Порядок надання такої інформації та форма повідомлення встановлюються Національним банком України за погодженням з Міністерством юстиції України.

Правління Національного банку України прийняло постанову від 18.04.2019 № 60 «Про затвердження Положення про порядок надання банками інформації про відкриття/закриття рахунків фізичних осіб, унесених до Єдиного реєстру боржників, до органів державної виконавчої служби або приватних виконавців». В ньому зокрема пояснюється, що взаємодія банків з виконавцями забезпечується за рахунок електронного сервісу інформаційної взаємодії, що запроваджується адміністратором автоматизованої системи виконавчого провадження, визначеним Положенням про автоматизовану систему виконавчого провадження.

П. 9 цього Положення містить вказівку на те, що інформація, що надається в повідомленнях відповідно до цього Положення, становить банківську таємницю. Вимоги щодо захисту, зберігання, використання та розкриття інформації, яка містить банківську таємницю, визначаються нормативно-правовим актом Національного банку України [5].

Отже, з одного боку інформація щодо фінансово-економічного стану клієнта банку становить банківську таємницю (ст. 60 п.3 Закону «Про банки і банківську діяльність»), а з іншого банки зобов'язані сповіщати певні інстанції про фінансові дії клієнтів. У даному випадку мова йде про порядок розкриття банківської таємниці передбачений ст. 62 п.6 того ж Закону.

Таким чином, важливим відступленням від загального правила щодо збереження банківської таємниці є надання інформації щодо відкриття/закриття рахунків відповідним інстанціям виконавчої служби. Такі заходи, що реалізуються банківською системою створюють умови для ефективнішого забезпечення прав кредиторів.

Бібліографічні посилання:

1. Методичні рекомендації щодо роботи банків з боржниками - фізичними особами, у яких виникли/можуть виникнути фінансові труднощі Схвалені Постановою Правління Національного банку України 21.07.2015 № 467 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0467500-15> (дата звернення 25.04.2020).
2. Про виконавче провадження: Закону України від 02.06.2016 року № 1404-VIII / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення 29.10.2020).
3. Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження: Наказ Міністерства юстиції України від 05.08.2016 року №2432/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1126-16> (дата звернення 25.04.2020).

4. Про банки та банківську діяльність: Закон України від від 07.12.2000 № 2121-III / Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 29.10.2020).
5. Положення «Про порядок надання банками інформації про відкриття/закриття рахунків фізичних осіб, унесених до Єдиного реєстру боржників, до органів державної виконавчої служби або приватних виконавців»: затв. Постановою Правління Національного банку України від 18.04.2019 № 60 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0060500-19#Text> (дата звернення 29.10.2020)

Нагорна Олена Олександрівна,
викладач кафедри цивільного права
та процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

БАНКІВСЬКИЙ РАХУНОК ЯК ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

Розрахункові відносини все більше набирають обертів як в усьому світі, так і в Україні, зокрема, важливе значення в організації грошового обігу, розуміється рух коштів в безготівковій та в готівковій формі. Розрахунки між юридичними та фізичними особами, найчастіше, здійснюються у безготівковій формі через банки, що значно спрощує та прискорює грошовий обіг. Можливість здійснення безготівкового розрахунку обумовлюється договором банківського рахунку, який регулює відносини між комерційними банками та клієнтами.

Згідно ст. 1066 Цивільного кодексу України відповідно договору банківського рахунку банк зобов'язується приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові (володільцеві рахунка), грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум з рахунку та проведення інших операцій за рахунком [1].

В Цивільному кодексі України, встановлено вимоги до договору банківського рахунку, а саме в ст. 1067 Цивільного кодексу України зазначено, що :

1) Договір банківського рахунку укладається для відкриття клієнтові або визначеній ним особі рахунку у комерційному банку на умовах, погоджених між сторонами.